

Entrevista a Pasqual Maragall

Joan Tàpia / Periodista

En el recent discurs de moció de censura, vostè va afirmar que es considerava partidari d'una intervenció sense complexos del catalanisme a Espanya. De fet, existeix una llarga tradició catalanista intervencionista comuna a Cambó, durant la monarquia d'Alfons XIII, i a l'ERC de Macià i Companys durant la II República. En aquest sentit la posició de Pujol –no participar en els governs de Madrid i negociar després amb el Govern espanyol contrapartides a canvi de suport parlamentari– implica una certa ruptura amb l'actitud històrica dels catalanismes majoritaris ja fossin de la Lliga o d'Esquerra.

El que vostè diu és cert, però també és veritat que a l'intervencionisme de Cambó a Espanya el va seguir la dictadura de Primo de Rivera i, després del d'ERC, la guerra civil. I després quaranta anys de dictadura de Franco que van ser terriblement negatius per a Catalunya. Per això l'escepticisme de Pujol, i de la majoria de CDC, respecte a la participació en el Govern de Madrid, podia tenir una certa justificació fa uns anys. Però ara, després que la democràcia espanyola porti més de vint anys de funcionament, i en l'etapa més llarga de l'autonomia de Catalunya de la història moderna, aquest escepticisme em sembla un dret que ja ha caducat.

A més, el discurs de Pujol que equipara o no distingeix entre l'Espanya federal i confiada en les autonomies, que promou el PSOE, i l'Espanya del PP em sembla un discurs equivocat i ple de trampes.

CDC, però, també pot argumentar que si l'intervencionisme del període republicà va portar a la guerra civil, el del PSC en els governs de González va deixar moltes plomes com ara, per exemple, el suport a la LOAPA i l'anul·lació d'aquesta llei per part del Tribunal Constitucional.

És cert. Però és que després del cop d'Estat del 81 vam viure una situació molt complexa que no va acabar fins que Narcís Serra, com a ministre de Defensa, va aconseguir quelcom sense precedents en la història espanyola i que crec que també és un gran triomf del catalanisme: la neutralització política de l'Exèrcit. Negar-li aquesta fita al catalanisme del PSC és una prova més de la mirada de curta volada i d'una certa misèria política del nacionalisme conservador.

Fixem-nos també cap a on ens ha portat el nacionalisme de Pujol que no vol implicar-se en la governació de l'Estat: a una situació kafkiana en què la pervivència del govern nacionalista català depèn cada dia dels vots d'un partit nacionalista espanyol. D'altra banda, que l'intervencionisme «ingenu» del PSC no aconsegueixi la totalitat dels seus objectius té disculpes. Però que els nacionalistes que es qualifiquen de realistes i desconfiats respecte a Madrid –els que diuen que estan blindats perquè

tenen els seus centres de decisió a Catalunya— acabin depenent d'un partit nacionalista espanyol em sembla molt més greu.

Alguns observadors assenyalen que fins fa pocs anys Catalunya podia perdre les batalles polítiques però tenia un consol: era indiscutiblement la societat més europea d'Espanya. Avui les coses són diferents perquè la democràcia ha transformat Espanya i hi ha regions o CC. AA., com ara Madrid, que ja són tant o més europees que Catalunya. Així, a la frustració sobre l'autonomia se li uneix el fet que Catalunya ja no és l'avançada europea a la península.

Que la democràcia espanyola hagi generat progrés econòmic i que, com a conseqüència, altres regions i CC. AA. s'hagin europeïtzat no és una mala cosa, tot el contrari. La idea de Catalunya com a illa europea dins d'una Espanya endarrerida no em sembla gens atractiva sinó molt perillosa. L'europeïtzació d'Espanya, el sorgiment d'una Espanya dotada d'un sistema polític similar al d'Europa i amb molts menys atavismes, és molt encoratjadora. D'altra banda potser hauríem de matisar més. Per exemple, respecte a Madrid potser seria més correcte dir que s'ha «americanitzat» més ràpidament que Catalunya.

Alguns catalanistes es fixen en que Catalunya no ha aconseguit lliurar-se de la dependència de la política espanyola. Vostès depenen del PSOE, i CDC ha acabat presonera del PP d'Aznar. No sembla un panorama suggestiu.

Voldria fer una distinció que em sembla irrefutable. La política de CDC ha portat a que el govern de Catalunya, el seu govern, depengui d'un partit nacionalista espanyol, que és també el que conforma el govern de Madrid. Nosaltres no dependrem mai d'un partit espanyol per governar Catalunya. El que sí és cert és que estem condicionats per la nostra capacitat per influir i «contaminar» el progressisme liberal, i el socialisme de més enllà de l'Ebre, amb les nostres concepcions polítiques que sempre han estat de més confiança en la societat i de menys fe en l'Estat: una idea més llibertària o liberal del socialisme que va indissolublement unida a l'autogovern.

És una situació molt diferent del que passa amb el nacionalisme identitari, que per definició no pot «contaminar» o «fecundar» un altre nacionalisme identitari de signe oposat.

Però vostè ha d'admetre que hi ha desconfiança en el moviment catalanista sobre l'actitud del PSOE respecte a l'autonomia de les nacionalitats històriques. Alguns articulistes sostenen que per vèncer aquesta desconfiança seria necessari que el PSOE es comprometés a recolzar la reforma de l'Estatut de Catalunya que sortís de la majoria qualificada, tres cinquenes parts, que es necessita al Parlament i que hauria de comptar, per tant, amb el suport del PSC.

Que algú es comprometi a ulls clucs a recolzar el que acordi el Parlament és quelcom que lògicament no és fàcil. Ara es tracta que els petits problemes, o els problemes de protagonisme en el comandament, no ens impedeixin avançar cap a la concepció més comuna possible de l'Espanya plural, que és la que el PP no accepta.

El PSC està completament compromès en aconseguir que el PSOE sostingui la reforma de l'Estatut que sorgeixi d'un compromís o pacte de les diverses forces polítiques catalanes. Però aconseguir aquest recolzament a la reforma de l'Estatut exigeix no demanar actes de fe, sinó confiar en la nostra capacitat –la del PSC i la dels partits democràtics catalans– de convèncer. Avançar en l'autonomia exigeix convèncer. No hi ha cap altra via perquè nosaltres –els catalans– no podem, ni volem, imposar. I ningú no ha d'imposar. La raó de l'èxit de la Constitució del 78 és que va ser fruit d'un pacte molt ampli que anava des d'antics franquistes, el centre i la dreta democràtics, els socialistes i els comunistes fins a una part molt important del nacionalisme (CDC la va votar i el PNV va estar-ne a punt).

I la clau és que la Constitució del 78 parla clarament d'autonomia de les regions, però també de les nacionalitats històriques. El que succeeix és que no defineix les nacionalitats històriques ni les regions, perquè en aquell moment no existien, estaven per crear.

Però vostè també defensa la conveniència de la reforma de la Constitució.

No comparteixo la idea que les constitucions no s'han de reformar. Cal adaptar-les quan és convenient i les constitucions més perdurables, com ara la dels Estats Units d'Amèrica, s'han reformat en moltes ocasions. La Constitució espanyola ja té més de vint anys i és obvi que cal reformar-la en diversos punts.

El primer és indiscutiblement el Senat, que ha de convertir-se en una autèntica cambra territorial o de les nacionalitats, amb presència dels presidents de les CC. AA. El segon punt seria ordenar i garantir la presència de les CC. AA. en el marc de la Unió Europea, especialment en aquells temes sobre els que tenen competències exclusives. I per últim es tractaria de permetre la configuració de l'autogovern de Catalunya d'acord amb les seves tradicions històriques, que no són la de quatre divisions provincials. Hem d'anar cap a una configuració de Catalunya en set demarcacions o vegueries.

La reforma constitucional ha de superar l'ambigüitat del text del 78. I per a mi està clar que hi ha una Espanya confiada, oberta, que mira cap endavant i que vol avançar tant en el camp de l'autonomia de les nacionalitats i regions com en el de la redistribució de la riquesa, que crec que encarna el socialisme de Rodríguez Zapatero. Però hi ha una altra Espanya, bàsicament la d'Aznar –i no simplificaria posant al mateix sac a tot el PP–, que és profundament desconfiada, conservadora i al·lèrgica a les innovacions. La meua sorpresa és que una gran part del catalanisme, el conservador de Pujol però també el de gent més progressista com ara Campuzano, s'està quedant ja no compromesa amb Aznar, sinó presonera de la seva concepció reaccionària de la democràcia.

Però el PSOE li ha fet rectificar, a vostè i al PSC, bona part dels seus plantejaments.

Que vostè formuli així la pregunta indica la capacitat de control mediàtic del «pujolisme». Miri, els aliats del PP del senyor Pujol afirmen contínuament que no s'ha de reformar la Constitució. Pitjor encara: la utilitzen com una maça contra les reivindicacions nacionalistes, especialment a Euzkadi. En aquest context, el PSOE de Zapatero –per la convicció de molts, però també per la capacitat de convenciment del

PSC i dels mallorquins d'Antich o els aragonesos d'Iglesias— arriba a la conclusió que cal caminar cap a una Espanya federal i que cal canviar el títol III de la Constitució que fa referència al Senat, cosa que pot tenir grans conseqüències. Lectura dels mitjans afins a Convergència d'aquest prometedor procés: el PSOE rebaixa les pretensions de Maragall. Home, jo li reconeixeré que la meua ambició i la del PSC no queda del tot acomplida, però que els escolanets del PP com ara Artur Mas, que cada dia ha de pidolar els seus vots abans d'anar al Parlament, menyspreïn la reforma constitucional que promou el PSOE em sembla grotesc. Ens trobem davant d'un nacionalisme que a estones es defineix radical, i que prefereix el martell dels heretges d'Aznar a la reforma constitucional de Zapatero. No em sorprèn que molts militants de CDC estiguin confusos.

Però vostè ha d'admetre que els socialistes bascos tampoc es desmarquen massa de les concepcions del PP. I el PSOE ha firmat un pacte antiterrorista amb el PP que a la pràctica ha exclòs els nacionalistes i fins i tot IU.

És cert, però és que a Euzkadi passa una cosa molt greu. Hi ha un grup terrorista que no respecta els drets humans fonamentals, entre ells el dret a la vida, que es dedica a assassinar regidors i polítics tant del PP com del PSOE. I el risc d'assassinat per conviccions polítiques crea unes lògiques solidaritats. El pacte antiterrorista és fruit d'aquesta trista realitat, però al text del pacte s'hi diu explícitament que totes les opcions són possibles a partir de la Constitució i de la via prevista per modificar-la. És important que el PP hagi firmat aquest punt.

Però les tesis dels socialistes bascos menys entusiastes de l'aliança amb el PP i més proclius a l'enteniment amb el PNV, com ara Odón Elorza, són molt minoritàries.

Al socialisme basc hi ha diferents percepcions de la realitat, i respecto molt les posicions de l'alcalde de Donostia. Crec que hi ha una realitat humana que és prèvia a l'anàlisi política: els regidors del PP i del PSOE que corren el risc de ser assassinats no han sentit la suficient solidaritat dels alcaldes i regidors del PNV. Tant els hi costava als electes del PNV acompanyar i protegir els electes dels altres partits polítics als que ETA nega els drets fonamentals?

Crec que el PNV no ha estat suficientment solidari o generós i que això té conseqüències negatives. Però la majoria de socialistes bascos —no només Odón Elorza— està treballant per superar aquesta situació de bloqueig. Els nacionalistes bascos, encara que superin el 50% dels vots, no poden excloure d'Euskadi l'altre meitat dels bascos. S'ha demostrat pueril intentar avançar en la solució del problema basc amb l'exclusió del principal partit del nacionalisme democràtic.

La llei electoral

Al discurs de la moció de censura vostè parla, entre d'altres lleis a reformar, d'una llei electoral catalana. Sorprèn que, tanmateix, vint-i-dos anys després de l'aprovació de l'Estatut les eleccions segueixin regint-se a Catalunya per una de les seves disposicions addicionals. Fins i tot sorprèn que els partits de l'oposició no hagin plantejat aquest tema amb més energia i que fins i tot vostè mateix només l'hagi citat de passada en el discurs de la moció de censura.

Que vint-i-dos anys després el govern de la Generalitat no hagi enviat al Parlament un projecte de llei electoral catalana, que fins i tot Unió ha reclamat en diverses ocasions, indica el seu escàs interès per acomplir amb l'Estatut de Catalunya quan el que aquest indica perjudica els seus interessos a curt termini. La disposició que regeix el sistema electoral català no és una disposició addicional, com diu vostè, sinó una disposició transitòria que només estava legitimada per les eleccions del 80 i que era una condició d'UCD per aprovar l'Estatut. El que passa és que a CiU li ha interessat aquest sistema que converteix el vot d'algunes zones interiors en vots més valuosos que el dels habitants de l'àrea metropolitana de Barcelona.

Podria concretar quina llei electoral proposaran els socialistes i si aquesta contempla la circumscripció uninominal –cada ciutadà té un diputat elegit directament en el seu districte i no per llista– que d'una forma o una altra està vigent en les grans democràcies europees: Gran Bretanya, França, Alemanya i últimament fins i tot Itàlia?

L'Estatut diu que la llei electoral serà proporcional i respectarà els territoris. La Constitució del 78 també fixa el criteri de proporcionalitat per evitar el que succeeix amb el sistema anglès. En aquest model, essent la primera minoria (fins i tot amb menys del 50% dels vots) en el 80% de les circumscripcions i amb un percentatge electoral de posem un 44%, s'obtidria el 80% dels diputats. És un sistema que té avantatges –no oblidem que el parlamentarisme anglès és un dels bressols de la democràcia– perquè fomenta el vincle dels ciutadans amb els seus representants i perquè permet la formació de majories parlamentàries que donen estabilitat governamental. Però és un sistema injust; tot i que la proporcionalitat espanyola corregida, i el mínim provincial de dos diputats, també té inconvenients des del punt de vista de la justícia. Al meu entendre el millor sistema per a Catalunya seria el model alemany, que permet respectar la proporcionalitat amb la combinació de l'elecció per llista, que determina el tant per cent total de diputats de cada grup, i l'elecció per circumscripció uninominal, que determina l'ordre dels noms i garanteix que tots els districtes estiguin representats. D'aquesta manera s'aconsegueix al mateix temps acomplir amb l'exigència que tots els vots tinguin el mateix valor i amb l'elecció directa del diputat per part de l'elector. Estic segur que la introducció d'aquest sistema a Catalunya dinamitzaria la vida política i s'estendria ràpidament a altres parts d'Espanya. També fomentaria la democràcia participativa, ja que l'actual sistema de llistes tancades atorga un pes excessiu a les cúpules dels partits en la selecció del personal polític.

Polítiques socials

Una de les majors sorpreses del seu discurs de la moció de censura –i una de les mesures que més repercussió va tenir a la premsa– va ser la seva proposta d'atorgar a les famílies una subvenció de 8.000 pessetes per fill i mes durant divuit anys, que es podria capitalitzar en els tres primers anys transformant-se llavors en una subvenció de 40.000 mensuals. El Conseller en Cap, Artur Mas, li va contestar donant-li la benvinguda a les polítiques d'ajuda a la família que CiU defensa des de fa anys.

La política que proposem no prové de la ideologia de suport a la família tradicional a que es refereix Artur Mas. Les coses han canviat. La prova és que Pujol porta vint anys al govern i ha fet molts discursos sobre la família i la natalitat, però no ha adoptat cap mesura que faciliti que les parelles joves puguin tenir fills sense que la dona hagi de deixar de treballar o s'hagi d'enfrontar a fortes dificultats. Els resultats són a la vista.

Però Pujol ha insistit en la necessitat que els catalans tinguin més fills en multitud d'ocasions i fins i tot ha atacat les esquerres pel poc interès mostrat per aquest tema.

No es tracta de fer discursos moralistes sinó de proposar mesures. I nosaltres constatem que les parelles joves necessiten avui dos salaris (o com a mínim un i mig) per fer front a les seves despeses i mantenir un nivell de vida digne. Per això la major part de parelles joves catalanes ha optat pel treball de la dona fins al punt que la tasa d'activitat femenina en la franja dels vint-i-cinc als quaranta-cinc anys és similar a l'europea. El que succeeix és que per a moltes dones és molt difícil o impossible treballar i tenir fills. I així les parelles joves han retardat l'arribada dels fills i la tasa de natalitat catalana –fins i tot més que l'espanyola– és la més baixa d'Europa. L'única solució és desenvolupar una política d'ajuda a la família real –no la família d'Aznar i Pujol, en la que els avis tenen cura dels nens i les dones, de la casa i dels avis– que faci compatible el treball de la dona amb tenir fills. I que permeti als jubilats, que cada vegada viuen més anys i tenen altres interessos, no quedar-se limitats a la cura dels seus néts. Per això és necessari premiar la natalitat, incrementar el nombre d'escoles bressol... En resum, invertir en les parelles i les famílies enlloc d'intentar culpabilitzar-les amb discursos moralistes.

Perquè si no s'arregla aquest tema Catalunya necessitarà un nombre d'immigrants superior a la seva capacitat d'acollida, el que crearia problemes de tota mena.

Però vivim en societats en les que inevitablement augmentarà la immigració. Hi ha països sencers que veuen a la televisió com es viu a Europa i creuen l'Estret. El fenomen és imparable i és una conseqüència més de la globalització econòmica.

En part sí. L'oferta d'immigrants que volen venir a Catalunya augmentarà. Però la demanda d'immigrants per part de Catalunya, que és inevitable i fins i tot convenient, no ha de ser tan gran que no permeti l'acollida ordenada dels immigrants que necessitem, que han de tenir tots els drets però han de venir de forma legal i pactada. Vull dir-ho de manera clara. La immigració és necessària, però sense control de fluxos i sense papers legals provocarà greus problemes de convivència i de seguretat.

Però el que vostè diu té una certa semblança amb el que el PP ha pretès amb la nova llei d'estrangeria.

Tot el contrari. El PP fa un discurs molt dur sobre els immigrants que és una negació de la realitat. Aquest discurs pot satisfer les mentalitats conservadores, però

després no es pot aplicar perquè l'Estat espanyol està demostrant que no té capacitat policial de control de l'Estret, ni capacitat administrativa per retornar els il·legals. La conseqüència és la creació d'una franja de població immigrant a la que no es vol legalitzar, però que no es pot expulsar, a la que es condemna a treballar a l'economia submergida (cosa que afavoreix els sectors empresarials més retrògrads), o a malviure recurrent a la petita delinqüència. Aquesta és la font (a judici de molts ciutadans, que simplifiquen les coses) d'una lamentablement creixent inseguretat ciutadana que a Catalunya és encara més greu, perquè el canvi de model policial (substitució de la Policia Nacional pels Mossos) fa que, almenys a curt termini, estiguin disminuint els efectius policials. En resum, la política d'immigració del PP, que CiU recolza de bon o mal grat, és una política de discurs hiperconservador i de pràctica superpermissiva que, en conivència amb un esforç inversor nul per acollir els immigrants i amb una falta d'efectius policials, pot crear problemes de tot tipus, per exemple la inseguretat ciutadana i la degradació de determinats barris, que tenen causes diferents, com ara la incapacitat governativa per garantir el que per a mi és una obsessió: barris tranquils i escoles dignes.

I quina és l'alternativa?

Tot el contrari del que es fa. En primer lloc, una llei més oberta i menys hipòcrita que es basi en l'exigència del control de fluxos i de la immigració legal. Després una forta inversió pública en escoles, carrers i policies per evitar la degradació dels barris de la vella immigració (la de les onades d'altres punts d'Espanya), que no poden convertir-se en guetos dels quals hagin de «fugir» els fills dels immigrants de fa quaranta o cinquanta anys. Refusar formalment la immigració, admetre-la a la pràctica i no intervenir l'imprescindible en els barris de les nostres ciutats per acollir els immigrants de forma ordenada –sense que es converteixin en guetos– és d'un cinisme absolut.

O sigui, que vostè considera que acollir la immigració exigeix augmentar la despesa pública.

És una exigència ineludible. Als barris que es degraden es creen les condicions que permeten l'entrada desordenada d'immigrants. Això pot provocar que antics veïns residents marxin, el que pot degradar encara més el barri. Al final les condicions s'apropen més a les d'un gueto i els preus dels habitatges es desplomen, el que significa un desastre pel barri. El fenomen s'ha donat en part a Can Anglada, de Terrassa, i als Pisos d'en Garcia, de Manlleu, un barri que era l'orgull de la població i on ara els pisos han caigut a dos milions de pessetes, però amb transaccions per menys de la meitat. Quan al 79 vam arribar al poder municipal de Barcelona pensàvem que el descens del preu dels pisos en algun barri podia ajudar a resoldre els greus problemes de l'habitatge, que segueix essent car i de difícil accés pels joves. Ara sabem que estàvem molt equivocats. Quan els preus de l'habitatge es desplomen en els barris difícils és que la gent fuig i el barri ha emprès el camí, de difícil marxa enrera, cap a la degradació.

I per què creu vostè que el PP fa aquest discurs tan crispat sobre la immigració i després segueix una política laxista i de poc esforç inversor per afrontar amb alguna possibilitat d'èxit aquest fenomen?

El PP predica una actitud de rebuig a enfocar la política d'immigració d'acord amb les dades de la realitat, en part perquè creu en una política autoritària. Però crec que no només és el PP sinó tot l'arc de centre-dreta el que creu que la inseguretat i la por de la població a una immigració no controlada els pot ser electoralment rendible. La dreta creu que el sentiment d'inseguretat de la població pot ser una arma electoral que l'afavoreixi. I no només davant la immigració sinó també davant del terrorisme. Quan sorgeixen fenòmens complexos que no són fàcils d'entendre ni d'encarrilar, la dreta creu que la por del ciutadà, propens a somiar amb solucions miracle de llei i ordre, la pot beneficiar. I l'esquerra faria bé en no deixar que per aquest front la dreta penetrés en una part de la seva base social i del seu electorat. No només per raons electorals, sinó per evitar una de les perversions més perilloses de la democràcia: la substitució de les solucions reals per gratificacions psicològiques barates i tot soviet immorals.

Europa

L'atac terrorista de l'11 de setembre ha tingut i tindrà moltes conseqüències, però voldria que ens centréssim en l'actitud d'Europa, en l'existència d'una certa divergència entre l'actitud dels governs europeus i la de les opinions públiques dels diferents països. I en la incapacitat d'Europa per adoptar una posició única. El recent sopar-reunió a Londres, en el que Blair va convidar el canceller alemany i el president francès a adoptar una actitud comuna, així ho demostra. Poc després també va haver de convidar Berlusconi i Aznar. Després la presidència belga de la UE i Mr. Pesc. I finalment el primer ministre holandès...

Hi ha moltes preguntes juntes. La realitat és que la tragèdia va tenir lloc als Estats Units i és lògic que els americans tinguin un major protagonisme en aquesta lluita contra el terrorisme. I és lògic i just que Europa sigui solidària amb els Estats Units davant un nou terrorisme que és una greu amenaça per a tot el món. D'altra banda, després de la II Guerra Mundial, i començant per la guerra de Corea, la iniciativa sempre ha sorgit dels Estats Units. I tant l'ONU com els altres països europeus n'han anat a remolc.

Ara estem igual que sempre, perquè és cert que les institucions supranacionals europees encara són dèbils. L'asimetria de la reunió de Londres és una conseqüència d'aquesta debilitat. Però això només subratlla la necessitat de donar passos endavant per a la consecució d'una única veu i d'una única política exterior europea. I aquesta política comuna serà necessària perquè els Estats Units, que ara disposen d'un marge de confiança —que per altra banda estan utilitzant, fins avui amb prudència, gràcies al realisme de dirigents com ara Colin Powell—, en el futur hauran de tenir en compte altres opinions, com la de les Nacions Unides o la dels altres països de la gran coalició. I la postura d'Europa que Blair intenta encapçalar pot ajudar a l'obtenció del consens necessari tant a l'ONU com a l'interior de la gran coalició.

I quina ha de ser l'actitud europea?

La meua opinió és que s'ha de reforçar el paper de les Nacions Unides per trobar una fórmula política que permeti estabilitzar l'Afganistan i mantenir l'ordre en aquell país. És una tasca que no correspon als Estats Units, sinó a l'ONU. I aquest paper dels organismes internacionals també ha de ser vàlid per jutjar els terroristes. Bin Laden ha de ser jutjat per un tribunal penal internacional. Em temo que Bush se l'estimi més mort que viu. Si el món no fa justícia, després estarem pitjor que abans.

En segon lloc, el manteniment de la coalició internacional exigeix abordar definitivament la creació d'un Estat palestí que pugui conviure amb Israel. L'administració Bush està començant a modificar en un sentit positiu la seva política dels primers mesos de desentendre's del conflicte. Però Europa pot i ha d'ajudar a resoldre l'etern conflicte d'Orient Mitjà. La justícia penal internacional, a més, haurà d'avançar i Europa té unes posicions més interessants que Estats Units. Lluitar contra el terrorisme exigirà passes endavant en la justícia econòmica internacional, i no em refereixo ara a la igualació de les rendes dels diferents països –que també–, sinó a la lluita per immobilitzar el capital i la xarxa del terrorisme que sovint està lligada al blanqueig de diner, a la venda d'armes, al tràfic d'immigrants, al tràfic internacional d'estupefaents i als paradisos fiscals. La lluita contra el terrorisme exigirà una acció internacional judicial repressora. I en aquest tema, Europa té plantejaments diferents als dels Estats Units. És possible avançar en la cooperació internacional fins i tot sense els Estats Units, com ho demostra la recent reunió de Marràqueix sobre el clima que ha confirmat les conclusions de Kyoto.

Estats Units ha estat el país víctima del brutal atac terrorista de l'11 de setembre i té dret a reaccionar i actuar durant un cert temps, com a subsidiari de l'ONU, per capturar els terroristes. Però és un dret imperfecte i limitat en el temps que afortunadament està exercint de forma no del tot incorrecta. Amb tot, el més important és no caure en la temptació de pensar i d'actuar com si ens trobéssim davant d'un conflicte de civilitzacions. No és així: estem davant d'un atac brutal als drets humans més fonamentals. I aquests no es poden vulnerar en la resposta, ni posar-los en perill, més enllà del que l'ONU decideixi, perquè ella és l'única amb dret a decidir sobre aquesta matèria a nivell mundial.

En l'àmbit econòmic tampoc sembla que Europa tingui grans èxits. L'euro no aconsegueix remuntar enfront del dòlar, tot i l'actual situació americana, i el Banc Central Europeu sembla menys decidit a intervenir que la Reserva Federal americana en la lluita contra la recessió.

Crec que Europa està molt més marcada per les horroroses conseqüències econòmiques i polítiques de la inflació dels anys trenta a Alemanya i Àustria que els Estats Units, que no han sofert mai una patologia tan negativa de la inflació. Per això la Reserva Federal és més decidida a l'hora de baixar els tipus d'interès que el Banc Central Europeu. A més a més, la Reserva Federal té una llarga història i el BCE està donant les seves primeres passes. I el BCE ha de tenir en compte la inclinació alemanya per l'estabilitat de preus, especialment després que Alemanya fes el sacrifici d'enterrar el símbol del seu orgull nacional posterior a la guerra mundial –el marc alemany– per donar a llum la moneda única.

Però no dubto que l'euro pujarà. L'any 1971 dubtava entre especialitzar-me en economia monetària internacional o en economia urbana. Contra el que podia esperar,

el professor Sardá Dexeus em va recomanar l'economia urbana perquè en el camp monetari ja hi havia molts economistes. I quan li vaig preguntar per les raons de la fortalesa del dòlar enfront les divises europees, em va dir que els tancs russos estaven a trenta-sis hores de Francfort. Europa no podia inspirar en aquell moment la mateixa confiança que els Estats Units. Avui el perill no són els tancs russos, sinó el terrorisme kamikaze.

I aquest ha demostrat que pot actuar als Estats Units.

Entrevista realitzada el novembre de 2001.